

Hans Hauge

Hytten og hæfterne. Historien om Heidegger og hans Schwarze Hefte. Forlag U Press 2019. 401 s. Kr. 275.

Med Martin Heideggers virkningshistorie in mente frydes man over, at en så kompetent kender af kontinental tænkning som Hans Hauge i sin seneste bog *Hytten og hæfterne. Historien om Heidegger og hans Schwarze Hefte* sætter sig for at introducere en hjemlig offentlighed for den evige genkomne debat om Heidegger og hans forhold til nazismen. Senest er fortolkningskampen om Heidegger og hans sind blevet antændt i forbindelse med offentliggørelse af de skandaliserede *Sorte hæfter*.

Som så mange andre kampe kendes også denne på sine skyttegrave: Heidegger var fuldblodsnazist og al hans tænkning helt tilbage til *Sein und Zeit* fra 1927 er inficeret heraf; Heideggers flirt med nazismen var ganske kortvarig og satte sig ikke spor i hans filosofiske tænkning. Denne skyttegravskrig betyder, at man ofte præsenteres for en forudindtaget dom, der ikke begrundes, men forsvareres ved at angribe den anden front. Få er de, der som franske Jean-Luc Nany i bogen *Heideggers banalitet* tilstræber en egentlig læsning af Heidegger ud fra hans forhold til nazismen.

Med erindring om hvor lidt nyt, der bringes fra skyttegravskrigens kampzone, blev jeg oprindeligt glad, da jeg modtog Hauges bog til anmeldelse, for hvis der er én hertil lands, jeg troede turde stille sig midt ud i ingenmandsland for oppe fra slagmarken at skue ud over kampzonen frem for at betragte den nede fra skyttegravens begrænsede udsyn, ja, så var det Hauge. Min tro næres yderligere af bogens erklærede hensigt: At gøre læserne i stand til selv at dømme, om nazisterne havde ret, når de anklagede Heidegger for at være anti-nazist, eller om dagens kritikere af Heidegger har ret, når de anklager ham for at være nazist. Med andre ord vil bogen sætte læsernes fordomme i spil, for at gøre dem i stand til selv at fælde en dom over Heidegger. Et ambitiøst ærinde, der, såfremt det var blevet indfriet, havde påkaldt sig alt ære og respekt. Men desværre indfrier bogen ikke sin egen intention, hvorfor den bedømt ud fra den er mislykket.

Hvorfor Hauge mislykkes med at indfri bogens erklærede formål, er der flere grunde til, men her skal en – af mig læst frem – forfølges. Det virker som om, at stoffet er for privat, og redaktøren ikke har formået at få Hauge til at holde sit stof ud i strakt arm. Den personlige anfægtelse manifesterer sig bl.a. i, at Hauge i bogen viderefører den polemiske stil fra *Groft sagt* i *Berlingske Tidende*.

Allerede i *Polemisk indledning* slår Hauge bogens mere polemiske end fornuftbårne tone an. Heri tegnes en karikatur af urbegivenheden for fortolkningskampens seneste genopblusning. At Hauge flere steder anvender det tyske adverbium *überall* er for en så velbefaren stilist ingen tilfældighed. Det tjener latterliggørelsens funktion, nemlig latterliggørelse af modstanderne. De humanistiske *wannabe* forretningsfolk eller læger (14), der ifølge Hauge

“altid og allerede [har] iPhonen i hånden” (26), og som flittigt deltager i konference efter konference for efter deres eget foredrag at tage ind til byen som turist (14). Dermed har Hauge udpeget sine modstanderne, de der “gy-sende fortæller om 1930’ernes Tyskland, jøderne og Heideggers ondskab, som de er hemmeligt tiltrukket af, inden de forsætter til næste konference” (36). Hvis Hauge havde anvendt sin antydning af sine modstanders skjulte nazistiske sympatier til en analyse af, hvorfor folk fascineres af denne totalitære ideologi, kunne hans insinueren måske have været retfærdiggjort. Nu fremstår den bare som en tom beskyldning.

Desværre slippes indledningens polemiske stil ikke i bogens øvrige fem afsnit, hvoraf de første fire fungerer som optakt til det femte og bogens egentlige hovedafsnit *De Sorte hæfters historie og historien i de Sorte hæfter*, der næsten udgør halvdelen af bogen. Da bogen ikke præsenterer en egentlig læsning af Heidegger, er det vanskeligt at sige præcist, hvilket kriterium, der er lagt til grund for bogens struktur. Således hører vi om den lille troldmand fra Meßkirch, der ikke kan være antisemit, for det siger sønnen, at hans far ikke var; og hvis sønnen lyver, ja, så lyver de alle sammen (103-104). Og da Heidegger altid er blevet mislæst, bl.a. som eksistentia­list og som påvirket af Kierkegaard, “er der al grund til at antage, at den nyeste læsning af ham som enten nationalsocialist eller antisemit, eller begge dele, er en mislæsning af samme art blot i vulgær form” (80). Hvordan en sådan argumentation hjælper læsere til selv at fælde en dom, står hen i det uvisse.

Afsnittet afsluttes med at fremlægge dele af et sprogfilosofisk argument for nødvendigheden af at genrebestemme de *Sorte hæfter* i bogens tredje afsnit *Nattetanker: Heidegger begynder at skrive i de Sorte hæfter*. De, der både ahistorisk og anakronistisk angriber Heidegger for at være antisemit og nationalsocialist (138), forfægter ifølge Hauge en naiv sprogopfattelse. En sprogopfattelse, ifølge hvilken sproget er referentielt, og skribenten behersker skriveprocessen fuldstændig og udelukkende skriver, hvad han mener. Denne sprogopfattelse sætter al nyere sprogteori og hermeneutik uden for en parentes, en kritik det er umuligt ikke at være enig med Hauge i. Og samtidig afstår Hauge desværre fra at benytte sig af denne indlysende hermeneutiske pointe, at skriften siger mere end forfatteren selv er klar over og derfor også afslører det fremmede i en selv, analytisk over for Heidegger – eller os andre for den sags skyld. Det, der kunne have været en spændende vej at betræde, fravælges til fordel for polemikken.

I stedet for at læse det mere frem i de *Sorte hæfter* end Heidegger selv ønsker at sige, præsenteres i tredje afsnit en påstand om, at Heidegger med de *Sorte hæfter* har skabt noget nyt, “som ikke kan subsumeres under en genre, men man kan godt forsøge alligevel” (145). Hvordan falder forsøget på at genrebestemme dem så ud? Interessant sammenligner Hauge dem med Ezra Pounds – nærede han for øvrigt ikke en antisemitisme? – *Canto* “og James Joyces *Finnegans Wake*” (154). De *Sorte hæfter* er poesi, en skabelse, hvor

meningen frembringes af læserne og ikke af dens skaber, og de skal i øvrigt læses biografisk, hævder Haugé.

Med bestemmelsen af de *Sorte hæfter* som poesi er fundamentet lagt for, at læsere af bøgerne selv bestemmer det læstes kontekst og mening. Et eksempel herpå er Hauges udlægning af, at “det er overladt til os at ofre vores folks bedste blod” (25). Med *vores bedste folk* referer Heidegger ikke naivt til det tyske folk, men tænker på sine egne sønner, der også tager del i det nazistiske regimes krig. En passende konstrueret kontekst, der belejligt forsvare Heidegger. Samme belejlige tolkning ser vi også i Hauges fortolkning af, at verdensjødedommen i sin magtudfoldelse ikke behøver at tage del i krigshandlingerne. Igen må læsere forstå, at termen *verdensjødedommen* ikke fungerer som en universel referent til jødedommen, men er Heideggers poetiske omskrivelse af de fra Tyskland fordrevne filosofikolleger Adorno og Horkheimer (347-348). De jøder behøvede ikke at kæmpe, mens Heideggers sønner kæmpede – for hvad? Det er selvfølgelig klart at anvendes en sådan læsestrategi, er det ikke umuligt for nogen læser selv at fælde sin egen dom over Heidegger, men er dette en velbegrundet dom, og står den til troende?

Med et så ensidigt forsvar for Heidegger, tvinges man uundgåeligt til at spørge sig selv om den polemiske stil afslører et mere privat end et personligt ærinde. Hvis Heidegger var nazist, kan det ikke udelukkes, at K. E. Løgstrups – Hauges åndelige fader – tænkning også ville kunne anklages for i 1930'erne at være inficeret af nazismen. Er det for at forsvare Løgstrup, at Heidegger ikke må være antisemit og nationalsocialist; eller endnu mere privat: Er det Hauges private hævntogt mod dem, der gjorde det nødvendigt for ham i nogle år at være medlem af Magisterforeningen. Ikke af lyst – ligesom man som elitær filosof jo heller ikke var medlem af NSDAP af overbevisning (84). Magisterforeningen og NSDAP i samme åndedræt. Sådanne forsvarsforsøg viser, at bogen ikke overskuer kamppladsen fra ingemandslandets neutralitet, men stadig befinder sig i skyttegravens trygge og sikre beskyttelse. Den seneste politiske udvikling har vist, at vi ikke er blevet færdig med denne del af vores historie, og vi bliver det heller ikke ved at læse Hauges seneste bog.

Niels Mattsson Johansen